

Tarymė

LIETUVIŲ LIETUVIŲ
AMERIKOJE ORGANAS

No. 26

Issuing at Special Rate of Postage provided for
Act of October 3, 1917, Authorized June 27, 1918

New York, N. Y. 10001, Liepos-July 7, 1967

Entered as Second Class Matter November 28, 1916, at the Post
Office at New York, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

58 METAI

PARYŽIUJE KOSYGINAS PAAIŠKINO —

NUO VIETNAMO PRIKLAUSO

Sovietų prem. Kosyginui atsilankius į New Yorką ir su juo Glassboro susitikus JAV prez. Johnsonui, pačiu svarbiausiu tu pasitarimų klausimu, kuriuo šiandien domisi viso pasaulio kraštai, buvo Vietnamo karas. Amerikos vyriausybė yra užinteresuota karą Vietname baigti garbingai, atseit, neperleisti Pietų Vietnamo komunistų kontrolei, garantuoti tam kraštui saugumą ir jo savarankišką valdymą.

Tuo tarpu Sov. Rusija nori karą Vietname uždelsti ir tuo pačiu apsunkinti ir silpninti Amerikos padėtį tiek jos viduje, tiek tarptautinėje plėtmėje. Glassboro pasitarimuose, kaip ryškėja, Kosyginas nenusileido nuo senų reikalavimų — kapituliuoti Amerikai Vietname. Tą mintį jis patvirtino spaudos konferencijoje New York'e, panašiai jis atsakė žurnalistams Paryžiuje, kur Kosyginas praėjusią savaitę buvo sustojęs grįždamas iš Kubos į Maskvą.

Paryžiuje laikraštinių paklaustas, ar jis nemana, jog susitikimas su Johnsonu nebūna priartinęs prie taikos Vietnamo vyriausybės, Kosygin atsakė, kad tai priklauso nuo Vietnamo vyriausybės. Jai priklauso išspręsti problemą — karas ar taika, paaiškino Kosygin.

Tenka pastebėti, kad Kosygin, minėdamas Vietnamą, turi mintyje komunistinę Hanoi vyriausybę, gi Pietų Vietnamo vyriausybės sovietai nepripažįsta.

Diplomatai mano, kad šia pastaba Kosygin iš naujo norėjo užtikrinti S. Vietnamą, kad be jo dalyvavimo, sovietai neis su Amerika Vietnamo klausimu jokių derybas.

Kosygin pareiškimą reikia laikyti suktu. Visas pasaulis žino ir gerai supranta, kad S. Vietnamas būtų vienas nepajėgus vesti karą Vietname ir jo jėgos jau seniai būtų išsekusios, jei jų nepapildytų komunistiniai kraštai, vadovaujami pačios Rusijos ir jos daugiausiai remiamas. Vietname, kaip ne kartą buvo įrodyta, Amerikai ir jos sąjungininkams tenka kariauti su pasauliniu komunistų frontu ir nuo

jo apsisprendimo priklauso taika ar tolimesnis karas. Kokios įtakos Vietnamo klausimui turės Johnsono ir Kosyginio pasitarimai Glassboro, dar šiandien sunku pramatyti. Vieną tegalima pasakyti, kad pradėti pasitarimai tebevyksta ir juos šiandien tebetęsia valst. sekr. Rusk, sovietų užs. reik. min. Gromyko ir kiti aukšti pareigūnai. Tačiau, atrodo, kad lemiamoji ištara bus padaryta pasaulinio centro Maskvoje.

Sovietų premj. Kosyginas baigė savo 15 dienų kelionę ir praėjusią savaitę grįžo į Maskvą. Iš New Yorko jis dar buvo užsukęs į Kubą pas Castro, tu parodydamas, kad Rusijai rūpi Pietų Amerikos kraštai, kur vyksta komunistinis judėjimas ir pasireiškia partizanų veikla.

Pakeliui į Maskvą Kosygin iš Kubos dar kartą užsuko į Paryžių. Tas jo antras atsilankymas ir pasimatymas su Prancūzijos prez. de Gaulle laikomas daugiausiai mandagumo vizitu. Jis pranešė de Gaulle apie pašnekesį su Johnsonu ir laikraštiniams pareiškė, jog Sov. Rusijos ir Prancūzijos santykiai yra geri ir esant progai, reikia pasikeisti nuomonėmis.

Pakistano delegacija įnešė į J. Tautos rezoliuciją, kuri siuloma pripažinti Jeruzalės miesto įjungimą į Izraelį neteisėtu. Praėjusią savaitę Izraelio vid. reik. min. Haim Moshe Shapiro pranešė, kad Jeruzalės miestas yra sujungtas ir pavestas Izraelio valdžiai.

Prieš šį vienašališką sprendimą Izraelio valdžia įspėjo Ameriką, Angliją ir Vatikaną. Arabų tarpe randa priitarimo nuomonę, pagal kurią Jeruzalės miestas būtų sutarptautintas ir pavestas Jungtinių Tautų kontrolei.

Pietų Vietnamo premj. Nguyen Cao Ky atsisakęs kan didatuoti ir prezidentus biuimuose rinkimuose. Po politinių tarpusavio kovų jis sutiko likti kandidatu į viceprezidentus. Prezidentu numatomas gen. Nguyen Van Thieu.

EGIPTE DAR KARTĄ

PAŽVANGINTA GINKLAIS

Tarp Izraelio ir Egipto armijos karių, Suez kanalo srityje, 10 mylių į pietus nuo Port Saido įvyko naujos kovos. Abudu kraštai kaltina vienas kitą pradėjus kovas ir paliaubų sulaužymu. Apie tai jie pranešė J. T. gen. sekretoriui U Thant.

Egipto ir Jordanijos arabai vėl šaukia visus prie ginklo į šventą karą už Jeruzalę ir kitas arabų žemes.

Kariniai stebėtojai abejoja, ar šiuo metu Egipto armija yra tokioje padėty, kad galėtų pradėti naujus puolimus prieš Izraelį, nežiurint į tai, jog jie gavo tankų, lėktuvų ir kitų

ginklų iš sovietų. Taip pat nemanoma, kad Izraelis norėtų atnaujinti kovas. To priežastys yra grynai politinės. Tai, gi, nors nelaukiama naujo karo, bet Egipte ginklai dar žvanga.

Vak. Vokietijos valdančioji partija — Krikščionių Socialinė Unija (CSU) savo pirmininku, 678 balsais iš 688 balsavusių, vėl perrinko F. J. Straussą, Bonnos vyriausybės finansų ministrą.

Strauss yra už Europos valstybių politinį vieningumą, Anglijos įsileidimą į Europos bendrąją rinką, lygių ir tvirtesnių santykių sudarymą tarp

Amerikos ir Europos kraštų, NATO reformą.

Toji organizacija, pagal Strauss, neturėtų tenkintis tik status quo Europoje išlaikymu ir grynai gynybos tikslais, bet ji turi remtis ir savo reikalavimais. Aštriai jis pakritikavo Jungtines Tautas.

Maskvos radijas paskelbė, kad JAV lėktuvai vėl bombardavo sovietų laivą "Mikhail Frunze" Haiphongo uoste. Laive aptikta amerikiečių bombų skeveldrų ir šovinių.

Majoras R. Lawrence, 34 metų amžiaus, iš Chicagos, paskirtas JAV astronautu. Tai pirmas juodukas tose pareigose.

Prancūzai Polinezijos salyne išbandė naują atominę bombą mažesnės jėgos. Tai buvo šeštas jų atominės bombos sprogdinimas nuo 1960 m. Šią vasarą numato atlikti daugiau panašių bandymų.

Praėjusiais metais pasaulio žmonių padidėjo 1.15 proc. Amerika šiuo metu turi 198,765,000 gyventojų, t. y. — 2,248,000 daugiau nei praėjusiais metais. Praėjusiais metais Amerikoje gimė 3,7 milijonai. Nuo 1,000 gyventojų gimė 18,6. Tai pats mažiausias gimimų rodiklis keliais pastaraisiais metais. Mirimų buvo 9,5 nuo 1,000 gyventojų.

Jordanijos karalius Hussein, kuris yra atvykęs į Jungt. Tautas, ginti savo krašto ir arabų reikalą, spaudos konferencijoje pareiškė, kad durys yra atviros rasti kelią ir būdą protingam klausimo sprendimui ir padėties sutvarkymui tarp žydų ir arabų. Kartu jis pripažino ir didelius sunkumus derybom prie dabartinės padėties. Pirmuoju žingsniu į taiką Hussein laikė Izraelio karių pasitraukimą iš užimtų sričių.

Death Valley, Cal. praėjusį penktadienį buvo užregistruota šių metų aukščiausia temperatūra — 122 laipsniai. Šiam gamtos apsaugos parke aukščiausia temperatūra yra pasiekusi 134 laipsniais.

Pasklidę gandai, kad R. Kinijos prezid. Liu Shao-chi buvo priverstas pasitraukti iš visa valdžia atitekusio premj. Mao Tse-tung ir krašto gynybos minist. Lin Piao, taigi karštas kraštas patenka į dar didesnę komunistų diktatūrą.

Mirtis amerikiečiams, pergalė arabų tautoms, mirtis sionistams — šaukė Syrijos arabai sutikdami Sov. Rusijos prez. Podgorni, kuris atvyko į Syrijos sostinę Damaską. Jis su valstybės vadais aptarė Vid. Rytų padėtį. Podgorni buvo sutiktas labai iškilmingai.

Anglija į Adeną, Vid. Rytų valstybę pasiuntė daugiau karių, neramumus sulauktyti.

KAS ATKURS TOLKIEMIO VARDĄ?

Vilniaus laikraščiai birž. 23 d. pranešė, kad Lietuvių kalbos ir literatūros institute pasiryžta tiksliau patirti, kaip atrodė Kristijonas Donelaitis. Mat, nėra išlikusių K. Donelaičio jokio portreto. Dabarti-

PRIMTA 1968 METU

Lietuvos Laisvės Kovos Programa

Birželio 30 d. įvyko Vilko tarybos posėdis. Pirmininkavo Rytų Lietuvos Rezistencinio Sąjūdžio atst. K. Čičūnas, sekretoriavo Liet. Valst. Liaudininkų atst. J. Audėnas. Vilko valdybos vardu pranešimus padarė J. Audėnas ir P. Vainauskas. Dr. B. Nemickas referavo 1968 m. Lietuvos Laisvės Kovos programą. Ji priimta tokia:

1. Politinė konferencija Washingtono. Šaukia Vilkas, 1967 m. spalio 22-23 d. Dalyviai: Vilkas, Lietuvos diplomatai, P. L. Bendr., ALT (kol kas teigiamai dar nepasiskė) ir Liet. Laisvės Komitetas.
2. Leidiniai. Lithuania (pašaisytą laidą), Martirologijos I tomas, Trumpas informacinis leidinys apie Lietuvą, Vilko sandaros paaiškinimai (sąlankos pavidalo leidinys).
3. Vilko delegatūrų ir kitų organizacijų žygiai ir visų kraštų visuomenės (per spaudą, radiją, televiziją) ir vyriausybės bei parlamentus (vizitais ir peticijomis).
4. Manifestas ir informacinė medžiaga, per delegacijas pateiktina vyriausybės bei parlamentų sluoksniuose.
5. Peticijos tekstas, kuri, paskiruose kraštuose gyvenančių, lietuvių jaunimo pastangomis aprūpinta tų kraštų žymnių asmenybių parašais, įteiktą atitinkamoms vyriausybėms lietuvių jaunimo atstovai, dalyvaudami bendrose delegacijose.
6. Vadovaujančių pareigū-

LIETUVOS MIESTŲ HERBAI

Nors tradiciniai Lietuvos miestų herbai ir nesisieja su revoliucijos sukakties dvasia bei Kremliaus skelbiamomis tezėmis, vis dėlto net ir dabartiniai Lietuvos miestų tvarkytojai, pasirodo, nėra linkę pamiršti savo miestų herbus. Klausė ar neklaušė Maskvos palaiminimo, vilniškiai pareigūnai yra apsisprendę to pa-

pročio nenaikinti. Tik mano, kad jo palaikytojus reikia pasaugoti, "kad nebūtų klaidžiojama." Todėl yra Vilniuje įsteigta heraldikos komisija, kurios vienas iš narių yra istorijos daktaras J. Jurginis. Jis parašė net straipsnį apie niai jo portretai yra šių laikų dailininkų įsivaizduoti.

Klausimui, kiek tai bus įmanoma, tiksliau išaiškinti sudaryta filologų ir archeologų komisija. Jos pirmininkas — filologijos mokslų daktaras L. Gineitis. Komisijos nariai su grupe studentų jau išvykę į Tolminkiemį, kur fleškos K. Donelaičio kapo, ir jei ras, tai iš kaukolės bandys atkurti portretą.

Ekspedicijos metu taip pat busianti renkama medžiaga apie Donelaitį ir jo laikus.

Šis žygis vėl išryškina pasigėdimą kitos komisijos ir ekspedicijos: tokios, kuri pajėgtų atkurti ir senąjį Tolminkiemio vardą, rusų pavertą į Čistye Prudy... (E)

ny pasisakymai. Vilko delegatūroms ir kitoms lietuvių organizacijoms teks uždavinys pasirūpinti, kad vyriausybės atstovai, parlamentariai, gubernatoriai bei miestų mayorai padarytų atitinkamų viešų pareiškimų Lietuvos laisvės klausimu.

7. Kreipimaisi į bažnyčių hierarchus, kad jie tinkamai atkreiptų tikinčių dėmesį į Sov. Sąjungos Lietuvai padarytą skriaudą.

8. Spaudos konferencijų organizavimas sostinėje ir kituose centruose, ypač kur gyvenama lietuvių.

9. Veikimas į JAV ir kitų Lietuvai draugingų valstybių parlamentus, siekiant juose prieš Sov. Sąjungos agresijos pasmerkimo.

10. Veikimas į J. Tautas, ypač į 24 rų Komisiją, per J. Tautų narių vyriausybės bei delegacijas, kad svarstyty sovietinio kolonializmo panaikinimo reikalą.

11. Pastangos surengti specialią televizijos bei radio programą apie Lietuvą.

12. Siekimas Lietuvos laisvės aspiracijų supratimo laisvo pasaulio akademiiniuose sluoksniuose, lietuvių profesorių, studentų bei kitų Lietuvos draugų rūpesčių organizuojant atitinkamas paskaitas bei seminarus.

13. Atitinkamų pašto ženklų išleidimas Lietuvai drauginguose laisvo pasaulio kraštuose. (E)

Lietuvos miestų herbus, kuris iliustruotas spalviniais aštuoniolikos Lietuvos miestų herbu piešiniais.

Tarp ko kita, straipsny išdėstytos su dabartinio režimo ideologija atitinkamai suderintos pažiūros į Vilniaus, Kauno ir Šiaulių miestų herbus.

Vilniaus miesto herbo piešinyje vaizduojamas per vandenį brenčias vyras su vaikučiu ant pečių esąs ne šv. Kristupas, o senovės lietuvių mitologinis milžinas Alkis. Vanduo jam negilus todėl, kad jis milžinas, o brenčia jis pasirašiusiudamas ne lazda, bet medžiu. Milžinui Alkiui lazda į rankas įduota, o vaikučiui kryželis ir aureolė pridėta, esą, vėliau, po krikščionybės įvedimo Lietuvoje. Šv. Kristupo kulto Vilniuje niekad nebuvo. Todėl tikras Vilniaus herbas esąs — Alkis su medžiu, padedąs jaunuystei. Kauno taurui kryžius tarp ragų esąs irgi vėlesniais laikais pripieštas, todėl rekomenduojta Kauno miesto herbe palikti tik taurą, be kryžiaus.

Šiaulių miesto herbe dabartiniais laikais netinkanti Apvaizdos akis. Dr. Jurginis neturi paaiškinimo, kuriuo tos herbo dalies autentiškumas galėtų būti nuginčytas, bet vistiek siūlo ją iš šiaulių herbo pašalinti ir jos vietą pakeičti saule... (E)

LIETUVIŲ DENMONSTRACIJA MONTREALY

SUJAUDINO IR IŠGĄSDINO RUSKIUS

"Lietuvos dienos", pasaulinė parodoj, Montrealy, kurios buvo pradėtos birželio 20 d., spaudos konferencija sovietų paviljone, Kanados lietuviai mėgino apginti lietuviškus reikalus ir atrėmė sovietų okupantų melagingus teigimus apie mūsų tautos laisvą įsijungimą į sovietų Rusiją. Kanados lietuviai pasistengė didžioose Montrealeo dienraščiuose priminti, kad Lietuva tebelaikoma Rusijos okupuota ir ji negali laisvai pasirinkti savo santvarkos.

Jų dėka dienraštis "Montreal Star" atspausdino laisvų lietuvių pranešimą — "Lithuania is an occupied country! Soviet Union is lying Again!" Tuo pranešimu atskleidžiama, kad Lietuva neįsijungė laisva valia į Sov. Sąjungą, kaip skelbia sovietai savo propagandoje. Baltijos kraštai nori, kad jų klausimas būtų keliamas Jungt. Tautose.

Panašūs klausimai iškilo ir sovietų suruoštoje spaudos konferencijoje, kurios rengėjai ir patys jos vadovai, sovietų pareigūnai versdami klausimus į anglų ir prancūzų kalbas, iškreipė jų prasmę ir davė sau palankius atsakymus. Tačiau visi suprato šiuos propagandinius sovietų triukus ir melus.

Birželio 23 d. koncerto metu, kurį atliko solistai, dainininkai ir kiti meno žmonės atgabendami iš Lietuvos, daugelis gėrėjosi lietuviška daina ir muzika. Operos solistui V. Daunorai žavingai padainavus "Lietuva brangi, mano tėvyne," sustoję klausytojai plojo audringai, parodydami savo patriotinį pakilimą ir jausmus.

Tai buvo minios maža demonstracija už Lietuvą. Ant rą kartą ji prisiveržė po koncerto. Programai pasibaigus publika užtraukė Lietuvos himną. Mūsų tautos giesmė sujaudino ir išgąsdino sovietų pareigūnus ir, atrodo, kad jai užslopinti buvo iš anksto pasirodę. Tik nuskambėjus Lietuvos himno pirmiems posmams, per garsiaakalbius tuoj buvo paleista triukšminga muzika ir garsai.

Kanados, o ypač nedidelės Montrealeo lietuvių kolonijos pastangas, atremti sovietų melagingą propagandą ir atskleisti mūsų tautos tikrosios laisvės troškimus, reikia sveikinti ir vertinti labai palankiai. Jie padarė tiek, kiek tokiose sąlygose buvo įmanoma atlikti. Be abejo, jų žygių nebūna pamirštas ir bus minimas kaip ir visos kitos mūsų pastangos Lietuvos laisvinimo darbuose.

JOIN THE LITHUANIAN

ALLIANCE OF AMERICA NOW!

Fraternal Organization of Lithuanian descent over 80 years, offers a wide variety of insurance plans supplemented by many fraternal benefits.

OUR AIM AND MAIN PURPOSE IS TO A SUCCESSFUL 80-TH YEAR MEMBERSHIP DRIVE. LAA OPERATES IN U. S. OF AMERICA

LAA offers various classes of insurance from \$100.00 to \$10,000.00.

- V-1 class—Whole Life
- V-2 class—Twenty Payment Life
- V-3 class—Twenty Year Endowment
- VX class—Ten Year Endowment.

Term Insurance, Health and Accident insurance. Same offer to Juvenile Insurance.

Special Term Insurance for Juveniles from day of birth to age 16, for only \$3.00 for \$1,000.00 insurance

DON'T WAIT, COME AND JOIN TODAY. ITS SAFER TO BE PROTECTED.

Get in touch with Officers and Organizers of your local Lodges, or for further information call or write to

Lithuanian Alliance of America

307 W. 30th Street, New York, N. Y. 10001 Tel. LA 4-5529

Stiprindamas Nariais Susivienijimą Patarnauji Lietuvybei

Tėvynė

Lithuanian Weekly
Published Every Friday
by the Lithuanian Alliance
of America

ANTANAS SODAITIS
EDITOR
BERTHA PIVARONAS
MANAGER

Yearly Subscription Rates:
In the United States ----- \$4.00
To Foreign Countries ----- \$5.00
307 West 30th Street
New York, N. Y. 10001
Tel. LAckawanna 4-5529

SLA kuopų pranešimai ir skubūs
raštiniai pranešimai reikiami su
vėliau, kaip prieš savaitę, laišku
ar numeru išnešančiam.
Keičiant adresą, būtina pranešti
seniausią adresą ir nurodyti naują
adreso pašto zonos numerį.
Už skelbimų turinį redakcija
neatsako.

Globėjų Laiškas

SLA Tautinės Fondacijos
globėjų vardu prez. P. Dar-
gis ir sekr. B. Pivaronienė šio-
mis dienomis atskiru laišku
kreipėsi į SLA veikėjus, ap-
skritiųjų ir kuopų valdybas pra-
šydami paremti Tautinę Fon-
daciją.

Laiške primenama praėjusio
seimo nuostatus ir pilnas
pritarimas Tautinei Fondaci-
jai ir jos uždaviniams. Nuro-
doma, kad dabar atėjo laikas
paremti Fondaciją aukomis iš
kuopų ir apskritiųjų išdų, o taip
pat parenkant aukų susirinkim-
uose ir suruošiant Fondaci-
jos nauda koncertus ar kitus
parengimus.

Visai pagrįstai kvietimas
taikomas visiems SLA na-
riams. Gerai žinome, kaip su-
sivienijimo nariai įvairiais
svarbiais atvejais savo auko-
mis yra stambiai parėmę lie-
tuviškus reikalus. Manoma,
kad ir dabar, didėjančią SLA
Tautinės Fondacijos lėšų telki-
mo akcijai, mūsų organizaci-
jos nariai, ypač įtakingi jos
veikėjai, ras kelių ir būdų stip-
riau paremti Tautinę Fon-
daciją.

Globėjų primenantis laiškas
kartu yra naujas paskatini-
mas daugiau suaktyvinti lėšų
telkimą. Turime kuopų, kurios
jau yra atsiuntusios savo au-
kas šiam gražiam reikalui, bet
nemaža dalis kuopų dar nėra
atsiliepusios.

Todėl atkreipkime reikalin-
gą dėmesį į globėjų nuostatus
laiške ir pasistenkime arti-
miausiu laiku parinkti ir pa-
siųsti aukų Tautinei Fondaci-
jai ir tuo prisidėti prie jos
kilniųjų uždavinių, kuriuos nu-
matoma atlikti mūsų tautos ir
lietuvių visuomenės naudai.

St. Catharines, Canada

SLA 278 kuopos sekretorius
P. Polgrimas praneša, kad jų
vietos kuopa liepos 9 d. jokios
gegužinės neruošia.

Taip pat St. Catharines
mieste SLA 72 kuopos nėra.

Do your
share
for Freedom!

Sign up for
SAVINGS BONDS
NEW
FREEDOM SHARES

2200

MUSŲ JAUNIMAS LIETUVOS SUTEMŲ LAIKAIS

DR. J. PUZINAS

Pagrindinis mūsų išeivijos
tautinės gyvybės šaltinis yra
jaunoji karta, be kurios su-
grįžtų kelių kartų statyti ir,
kaip mokėta, prižiūrėti lietu-
viškus rumai. Todėl visai ne-
nuostabu, kad vyresniosios
kartos akys nukrypusios į
jaunimą. Ir kai tik pastebima
viena kita negerovė jaunimo
tarpe, imama nerimauti. Jau-
nimas atskiras pastabas prii-
ma kaip vyresniosios kartos
atsilikimą nuo gyvenimo, ir
tuo būdu stojama vadinamam
"kartų dvikovon".

Betgi iš dvikovos arenos
vienai ar kitai šaliai nebūtu
riteriška, kovoti tėvams su
vaikais neperdidera, todėl pasi-
rinktinai taikus išsiaiškinimo
budas — dialogas. "Kartų dvi-
kova" normalus reiškinys, ku-
ris vyksta visur ir visada.
Kartų tarpusavio santykių
problema visada yra buvusi
daugiau ar mažiau aktuali,
nėra nustojęs to aktualumo
ir dabar išeivijos gyvenime.

Juk ir visos mūsų dabarti-
nės kartos (senoji, vyresnioji,
jaunoji ir jauniausioji) augo,
brendo ir gyveno skirtingose
sąlygose, buvo ir tebėra veiki-
amos įvairių idėjų pasaulio
ir šiaip gyvenamos aplinkos.
Todėl nereikia stebėtis, kad
vienodai gali būti žiūrima į
visokius mūsų tautinio, visu-
meninio, kultūrinio ir politinio
gyvenimo reiškinys. Net ir tos
pačios kartos žmonių galvose
nėra standartizuota.

Tad, jei kartais atskirų kar-
tų tarpe ir pasitaiko tam tik-
ros nesantarišės, reikia steng-
tis ginčio objekto apriboti, tar-
pusavyje išsiaiškinti ir dviko-
vą ginklus padėti į šalį... Iš-
sikalbėję pamatysime, kad a-
biejų vadovaujamų kartų (vy-
resnios ir jaunesnios) santy-
kių raidoje turime daugiau sie-
jančių, negu skiriančių veiks-
nių, tik gal prie paties reikalo
priemama skirtingai.

Todėl pabandyti žvilgtelėti
į praeitį ir buvusias bei esan-
čias skirtingas gyvenimo są-
lygas, vienaip ar kitaip itako-
jusias bei formavusias jaunas
kartas. Kiek daug skirtumo
buvo ir tebėra tarp praeities
ir dabarties, bet kiek daug ir
vaizdžių paralelių.

Lietuvai atgavus nepriklaui-
somybę, jaunoji karta jau vi-
sai nebeprisiminė Lietuvos
svetimoje rusų valdžioje, jie
jau nebežinojo, kad lietuviai
mokytojai buvo priversti mo-
kyti svetimųjų vaikų Rusijoje
ar Lenkijoje, o Lietuvoje
mūsų jaunimą mokė svetimieji
ir svetimą kalbą. Jaunoji kar-
ta tik iš savo tėvų pasakojimų
girdėjo apie atkaklias lietu-
vių kovas dėl savo krašto ir
spaudos laisvės.

Aukštesnio ir aukštojo moks-
lo seniau lietuviams tekdavo
siekti svetur. Ten ilgesnį lai-
ką besimokydami, nemaža da-
lis jaunimo, negalėdami gauti
darbo savame krašte, pasilik-
davo gyventi, sukurdamo miš-
rias šeimas ir dingdavo savie-
siams. Visai kitaip yra buvę
nepriklausomoje Lietuvoje, ka-
da jaunimas augo ir brendo
savųjų tarpe, kada jie mokėsi
ir auklėjosi savose mokyklo-
se.

Tuo metu nebūta jokio pa-
vojaus nutausti. Visai su kir-
tingomis problemomis susidu-
ria mūsų jaunimas emigraci-
joje, kur jis mokosi svetimose
mokyklose ir kur juos veikia
gyvenamoji aplinka. Čia ir
nutautimo pavojai dideli. Tat
žvilgtelėkim į kelių kartų jau-
nimo tautinio brendimo sąly-
gas carinės Rusijos okupaci-
jos metu, nepriklausomoj Lie-

tuvoje ir čia emigracijoje.
Nedidelį kultūrinį kraštį pa-
vėldėjo jaunosios kartos iš
jungtinės Lietuvos ir Lenkijos
valstybės, nes jų tėvai turėjo
vilkėti sunkią baudžiavos naš-
tą. Ta našta dar labiau pasun-
kėjo, kai rusai okupavo Lie-
tuvą ir čion perkėlė dar ne-
žmoniškesnius baudžiavos pa-
pročius, kur valstietis, kaip
koks daiktas, galėjo būti pa-
davinėjamas, išmainomas, nie-
kinamas.

Balsi buvo jaunimo dalia,
kai tekdavo išvykti rusų ka-
riumienei net 25-riems me-
tams. Tik Užnemunėje, kuri
priklausė Varšuvos kunigaikšt-
ijai, po 1863 metų caro vie-
tininkui Varšuvoje ir vėliau
generalgubernatoriui, lietuvių
valstiečių padėtis buvo geres-
nė, nes ten jau anksti buvo
panaikinta baudžiava ir žmo-
nės išsiskyrė viensėdžiais. Ki-
tose Lietuvos dalyse baudžia-
va tepanaikinta 1861 metais
ir valstiečiams duota teisė iš-
sipirkti žemę.

Tačiau baudžiavos panaiki-
nimas ėjo labai iš lėto, todėl
valstiečių padėtis ilgą laiką
nepagerėjo. Po nepavykusio
1863 metų sukilimo lietuvių
ir šiaip gyvenamos aplinkos
mas dar labiau sustiprėjo:
mokyklos imta dar sparčiau
rusinti, tik Žemaičiuose kurį
laiką buvo leista dėstyti ka-
tekizmą ir lietuviškai; uždraus-
ta lietuvių spauda lotyniškais
rašmenimis, užgniauztas lietu-
vių inteligentų tautinis judė-
jimas.

Tik Užnemunėje padėtis bu-
vo kiek lengvesnė: nors ten
veikė tie patys spaudos drau-
dimo nuostatai, bet 1866 m.
Veiveriuose įsteigtoje mokyto-
jų seminarijoje buvo dėstoma
ir lietuvių kalba. Marijampol-
ės ir Suvalkų gimnazijose,
kurias lankė daugiausia lietu-
nių vaikai, taip pat buvo mo-
koma lietuviškai. Todėl Užne-
munėje ir tautinis susipratimas
pirmiausia ėmė augti, čia at-
sirado ir visa eilė veikėjų, ku-
rių 19 amž. galė spietis aplink
Aušrą, Varpą, Apžvalgą,
Tėvynės Sargą ir kitus laik-
raščius.

Kitose Lietuvos dalyse tik
po 1905 m. revoliucijos pra-
džios mokyklose leista moky-
tis ir lietuvių kalbos, bet gim-
nazijose buvo dėstoma tik ru-
siškai. Kad ir varžomas, bet
lietuvių moksleivių tautinis su-
sipratimas brenė šiaulių ir
Mintaujos gimnazijose, Seinų
ir Žemaičių kunigų seminari-
joje Kaune. Aukštuosius mok-
sus einas jaunimas spietėsi į
studentų draugijas Maskvos,
Petrapiilio, Taru universite-
tuose, Krokuvėje ir Varšuvoje,
Friburge, Zueriche ir ki-
tuose.

Atsirado studijuojantiems
šelpiti draugijų: Motinėlių A-
merikijoje ir Kaune, Žiburėlis
Vilniuje ir Kaune, Parama-
Krokuvėje. Kurėsi ir mokslei-
vių organizacijos: Ateitis,
Aušrinė. Lietuvių inteligentų
skaičius labai sparčiai augo,
atrodė, kad jie grįžė Lietuvon
taps šviesiais žiburiais ir mo-
kslu bei kultūra nušvies tam-
są Lietuvos padangę. Deja,
vyresnios kartos veikėjai bu-
vo labai apvilti. Daugumas
Rusijoje ir iš dalies Lenkijoje
išėjusių mokslus negrįžo Lie-
tuvon.

Vieni ten pasiliko dėlto, kad
buvo išsirinę tokią mokslo
šaką, kuria buvo sunku vers-
tis Lietuvoje, kiti aiškino,
jog ir negyvendami Lietuvoje
galėsia būti naudingi savam
kraštui, kad pralobę grįžia na-
mo ir padėsia savo tėvynei at-

siganti. Taip atsirado svetur
prokurorų, teisėjų, gydytojų,
inžinierių. Tačiau, deja, grei-
tai jie ėmė tirpti svetimųjų
tarpe.

Sukūrę mišrias šeimas, nu-
traukė ryšį ne tik su kraštu,
bet ir su tėvais bei giminėm.
Mišrios šeimos likimo taisyk-
lė paprasta: vėdi svetimame
krašte ir ten pasilieki gyven-
ti — tavo vaikai tik labai re-
tais atvejais išliks lietuviais,
vedi ar ištėki už kitos tauty-
bės žmogaus savame krašte
— šeima bus lietuviška. Ir taip
dingo svetimose jūroje gausūs
išmokslintų lietuvių būriai Ru-
sijoje ir Lenkijoje. Nebesiro-
dė jie lietuviškoje spaudoje,
neberėmė, kad ir buvo žadėję,
lietuviškų reikalų.

Statistika pasibaisėtina nuo
1880 iki 1910 metų, tai yra per
30 metų, aukštuosius moks-
lus buvo baigę apie 3,000 lie-
tuvių, bet Lietuvon tegrįžo
dešimtoji dalis, atseit, apie
300... Lietuvių tautinį darbą
dirbo daugiausia tie šviesuo-
liai, kurie buvo susispietę apie
Aušrą, Varpą ir Tėvynės Sar-
gą.

(Bus daugiau)

New Britain, Conn.

— Gazo bendrovės 100 dar-
bininkų vis dar nesutaria dėl
atnaujinimo kontrakto. Strei-
kas vyksta jau 7-tą savaitę.
Jie siekia tokio atlyginimo,
kokį gauna Hartfordo, New
Haven ir Bridgeporto darbi-
ninkai. Atrodo, kad darbinin-
kai laimės.

— Tymsterių unijos darbi-
ninkai ir murininkai neįdė iš
vietos. Jie jau streikuoja še-
šios savaitės. Dėl streikuojan-
čių kitų vietovių statybinin-
kams pritrūko medžiagos.

— Stratforde Lycoming
bendrovė (Sikorsky), kuri dir-
ba helikopterius ir jų dalis,
daugiau 5,000 darbininkų dar
nesutaria dėl naujo kontrak-
to, bet priversti dirbti, nes
valdžia uždraudė streikuoti.
Tas draudimas baigiasi liepos
mėn. pradžioje ir kol kas su-
tarties dar nėra.

— Birželio 11 d. Varpo Mo-
terų klubas paminėjo 25 me-
tų klubo sukaktį. Ta proga
surengta banketas. Dalyvavo
gražus burys publikos. Po
vaisių buvo šokiai, grojant
dviejų Jonų muzikai. — Bei-
noriui ir Liudžiui. Klubas na-
rės labai darbščios, jos per
metus surengė keletą pobuvių.

— Birželio 18 d. buvo varg.
Jono Beinoriaus mokinių po-
buvis. Dalyvavo visi mokiniai,
jų tėvai ir svečiai. Buvo dai-
nų, deklamacijų ir jaunųjų
muzika, išmokyta J. Beino-
riaus. Dalyviai stebėjosi, kad
jaunuoliai tokiu trumpu laiku
padarė didelę pažangą muzi-
kos srityje. Ateityje mūsų lie-
tuviams, rengiant parengimus,
nereikės jėskot muzikantų ki-
tataučių tarpe, nes turės savo
lietuvišką orkestrą.

— Aukštus mokslus baigę
šie lietuviai: Jonas Vitkaus-
kas, Coast Guard leitenantas,
išlaikė egzaminą Naval Engi-
neer's Mass. Institute of Tech-
nology. Sunus Vinco ir Onos
Vitkauskų, 109 Schults St.,
Kensington. Vitkauskai jau
antrą sunų išmokino. Alena
Karinauskaitė baigė mokyto-
jos kursų R. I. Universitete,
English Bachelor laipsniu.
Ateinanti rudenį pradės moky-
tojauti Berlin, Conn. Ji yra
duktė Kazio ir Alenos Kari-
nauskų, 39 Collins St. Daug
yra lietuvių baigusiu aukštes-
nes mokyklas.

— Nuo liepos pirmos dienos
Conn. valstijoje mažiausias už
darbą atlyginimas bus \$1.40.
Tas liečia viešbučius, restau-
ranus, skalbyklas ir kt. įmo-
nes.

Pr. Naundikas

SVEIKATOS SKYRIUS

ŠI SKYRIŲ VEDA SVEIKATOS KOMISIJA:

DR. PETRAS ZALATORIS

DR. ALBINAS GRIGAITIS

VENERINĖS LIGOS

DR. A. GRIGAITIS

Michigano gubernat. Rom-
ney pasakęs, jog religijos ir
doras nustumas yra blogiau
nei karas Vietname. Teisingai
pasakyta. Šių laikų negero-
vėms diagnozas pastatytas tei-
singas, tik reikia gero specia-
listo šią ligą gydyti. Praėjusį
balandžio mėn. radio kasdien
šaukė gvalta, kad New York-
e epideminiai pradėjo plisti
sifilis, ypač jaunimo tarpe.
Sėkdam Romney galima pa-
sakyti, jog sifilis — jo stau-
gus plėtimasis yra dvigubai
pavojingesnis nei karas Viet-
name.

Romos senatas, grėsiant Ro-
mos imperijai pavojui, pradė-
davo šaukti: "Priešas prie
vartų!", reikšia — pavojus
grėsia Romai. Reikia ruošti
apsigynimui. O New York-
e priešas — sifilis jau ne už var-
tų, o pačiame mieste ir epide-
mijos keliu plečiasi!

New Yorko sveikatos įstai-
gos sukruto. Be gydymo sifi-
lio, spausdins knygeles apie
šią ligą, darys mokyklose pa-
skaitas ir t.t.

Savaimi kyla klausimas, ko-
dėl ši baisi liga pradėjo plisti
ir ypač jaunimo tarpe. Mano
nuomone kaltos pilulės nuo
neštumo. Ir jei nebus suvar-
žytas naudojimas šių vaistų,
liga tarp jaunimo plėsis ir to-
liau.

Dabar nors trumpai Tėvy-
nės skaitytojus supažindinsiu
su venerinėmis ligomis.

Yra trys venerinės ligos:
gonoreja — triperis, minkšta-
sis šankeris ir sifilis.

Minkštasis šankeris

Minkštasis šankeris yra ve-
nerinė liga, užsikrečiama tik
lytiniu keliu. Minkštasis šan-
keris buna ant lyties organų,
kartais paliečia ir aplinkines
sritis. Nuo dienos užsikrėtimo

iki ligos pasireiškimo praėina
3-4 dienas. Užsikrėtimo vietoj
atsiranda žaizda. Žaizda su į-
degimo žymėmis netaisyklin-
gos formos, kartais pasiekia
dime (monetos) didumo, kraš-
tai nelygūs, žaizdos dugnas
pulingas.

Dažnai prie minkšto šan-
kerio patinsta kirkšny liaukos,
o negydant arba blogai gy-
dant, kirkšnyse gali atsirasti
skaudulys iki vištos kiaušinio
didumo, kuri perplauta ilgo-
kai pulnuoja. Reikia priminti,
jog galima užsikrėsti kartu ir
minkštu ir kietu šankeriu —
sifiliu. Kietasis šankeris pasi-
reškia tik po 2-3 savaitių.

Minkštasis šankeris yra vie-
tinė odos liga, į kraują neper-
eina. Anksčiau minkštasis šan-
keris buvo gydomas pridegi-
nimais, dabar — antibiotikais
— sulfanilamidais ir penicili-
nu, o pati žaizda prideginimu
arba vaistais pabarstoma.

(Bus daugiau)

MUSŲ PROTĖVIAI PUTĖ RAGUS

SENOVINIAI MUZIKOS INSTRUMENTAI

Lietuviai, kaip ir kitos tau-
tos, įvairius muzikos instru-
mentus pradėjo kurti pirmys
tės visuomenės laikais. Tie
instrumentai perėjo ilgų šimt-
mečių kelią, tačiau iki mūsų
dienų teišliko tik nedidelė jų
dalis. Prosenoviniai muzikos
instrumentų aptikta ir šiais
metais tyrinėtose Ervilko a-
pylinkėse. Iš tėvų ir protėvių
paveldėtas muzikinis ragas,
vadinamas ožragis, buvo su-
rastas Permų kaime pas senelį
Leoną Juškį. Šiandien jis
laikomas pagarboj kaip prose-
nelių atminimas.

Bet dar netaip seniai ins-
trumentas buvo dažnai panau-
dojamas ir praktiškiems tiks-
lams. Jeigu iš namų išėjęs še-
mos narys ką nors užmiršdavo
arba atsiradavo reikalus
jam ką nors pasakyti, tai li-
kęs namie išeidavo į kiemą ir,
pusdamas ožragį, duodavo
ženklą sugrįžti. Šiuo ragų ir
grodavo.

Panašius ragus turėjo ne tik
lietuviai, bet ir kitų kraštų
žmonės. Juos darydavo iš o-
žio, jaudio ar avino ragų. Tar-
navo jie žmogui visų pirma
kaip signaliniai instrumentai
medžioklės, karo, kaimų sar-
gybos, gyvulių ganymo metu.
Ilgainiui iš tų ragų išsivystė
muzikinis instrumentas, kuris
daugelyje vietų išliko ožragio
pavadinimu.

Dar 19-20 a. pradžioje ož-
ragis kai kur buvo išlikęs kaip
skerdžiaus instrumentas. Juo
skerdžius anksti rytą praneš-
davo, kad gyvulius jau reikia
ginti į lauką, o vakare skelb-
davo parginimą namo. Be to,
skerdžius ožragį pusdavo, kad
palinksint piemenėlius, pat-
save ir plačią apylinkę. Šiuo
instrumentu skerdžius groda-
vo per sekmynes, piemenėlių
švenčių metu.

Kartais ožragį pusdavo ir
kiti vyrai, atlikdami šokių ir
sutarinių melodijas. Ožragį
putė ir naktigonai. Instru-
mento balsas aštrus, skaidrus
ir toli girdimas. Kartais ožra-
giai turėjo po 3-4 skylutes
balsui pakeisti.

Senovėje Ervilko apylinkė-
se būdavo žinomi ir mediniai
ragai (trimitai, triubos), ta-
čiau jų liekanų užtikti jau ne-

pavyko. Žinios gautos tik iš
senelių pasakojimų.

Mediniai muzikiniai ragai iš-
sirituliojo iš gyvulių muzi-
kinių ragų. Savo kilmę jie taip
pat labai seni ir paplitę visoje
Europoje ir Azijoje.

Grojamų dažniausiai buvo
naudojami medinių ragų kom-
plektai, susidedą iš penkių į-
vairaus ilgio ragų. Juos žmo-
nės pasidirdavo iš klevo,
guobos ar beržo. Nudrožta ra-
go formos medį perskeldavo
pusiau, abi puses išskaptuo-
davo, vėl sudėdavo, suklijuo-
davo, paviršių ištepavo der-
va ar degutu, po to apvynio-
davo pirmiausia linais, o pas-
kui tošimi. Pučiamas rago ga-
las buvo paliekamas neper-
skeltas.

Senovės lietuviai medinius
ragus naudojo karo metu, ra-
gindami vyrus drąsiai kovoti;
ragus putė, aukodami aukas
dievams, sutikdami grįžusį iš
žygio kunigaikštį. Pvz. A. Ro-
tundas (1564 m.) rašo, kad
lietuviai ant Neries kranto pa-
sitiko kunigaikštį Kernių su
trimitų muzika. Mūsų protė-
viai putė ragus, palydėdami
mirusį, vestuvių metu lydėda-
mi marčią, per rugiapuotės pa-
baigtuves ir kitais atvejais.

Ragų balsas malonus, gra-
žus ir toli girdimas. Jais iš-
pusdavo įvairius šokus, sutar-
tines, dainų melodijas, 19-20
a. pradžioje pavienius medi-
nius ragus naudojo skerdžiai.

Be kaulinių ir medinių ra-

gų, Ervilko apylinkėse buvo
paplitę birbynės, švilpukai ir
kiti pučiamieji muzikos ins-
trumentai.

Iš styginių muzikos instru-
mentų Ervilko apylinkėse ži-
nomos kanklės. Tačiau daik-
tinių jų liekanų nesurasta, nes
čia jos jau seniai nebe naudo-
jamos. Apie erzvilkiečių seno-
vines kankles irgi sužinota tik
iš žmonių pasakojimų.

Kaip seniai lietuviai naudo-
jo kankles, sunku tiksliai pa-
sakyti, nes trūksta duomenų.
Rašytiniai šaltiniai, liečią ši
muzikos instrumentą, yra vė-
lyvos kilmės ir duoda tik frag-
mentinių žinių. Kanklių atsi-
radimo laiką padeda nustatyti
lingvistiniai tyrinėjimai (ypač
dainų lingvistas V. Tomsonas),
kurie parodo, kad kanklės yra
labai senos kilmės baltiškas
žodis, drauge su instrumentu
pasiskolintas suomių (kantele)
ir estų (kannel). Kanklės
ir jų terminas bendras visiem
baltim. Tai sako, kad šis mu-
zikos instrumentas turėjo bu-
ti žinomas baltams nuo metu,
kai jie dar nebuvo susikaldę
į atskiras kalbines grupes.

Kanklės, kaip mėgiamiausi-
asis muzikos instrumentas, iš-
gyveno ilgus šimtmečius. Pir-
miausia jų atsižadėjo bajorai,
kurie po unijos su Lenkija pri-
ėmė svetimą kalbą ir papro-
čius. Kanklės savo šiaudinėje
pastogėje dar ilgai išlaikė lie-
tuvių liaudies. Tačiau 19 a. jos
baigė nykti ir kaimuose. Jų
vieton ėmė plisti smuikas ir
armonika.

P. Dundulienė

SLA 198 AKRON KUOPOS

METINIS PIKNIKAS -- GEGUŽINĖ

— rengiama —

LIEPOS 9 D., SEKMADIENI, S. LUCAS DARZE,
JOHNSON RD., SHERMAN, OHIO

Kuopa kviečia atsilankyti narius ir plačios apylinkės lie-
tuvius su savo svečiais. Bus vaisės, vertingų dovanų ir t.t.
Įėjimas nemokamai. Laukiame visų.

SLA 7 APSKRITIES TRACINĖ

GEGUŽINĖ - PIKNIKAS

— įvyksta —

LIEPOS-JULY 9 D., SEKMADIENI, SANS SOUCI PARKE,
WILKES-BARRE, PA.

Kviečiame atsilankyti visų SLA 7-tos apskrities kuopų na-
rius su svečiais, kaimynus iš Mahanoy City, Easton ir kitur.
Bus skanių vaišių. Visi įdomiai praleisime sekmadienį su
savo draugais.

SLA 7-tos Apskrities Valdyba

SLA PILD. TARYBOS METINIO SUVAŽIAVIMO,
IVYKUSIO 1967 M., BALANDŽIO-APRIL
12-16 D., NEW YORKE

PROTOKOLAS

PIRMOSI SESIJA

1. Prezidentas P. P. Dargis SLA Pild. Tarybos metinio suvažiavimo pirmą sesiją atidarė 1967 m. balandžio 12 d., 10 val. ryto, Sheraton viešbuty, kambarys 1202, New York, N. Y.

Prezid. P. P. Dargis atidaręs suvažiavimą priminė, kad laikotarpis nuo poseiminio posėdžio iki šiol mirė du mums visiems labai artimi žmonės, žymūs mūsų Susivienijimo veikėjai, kurių įnašas į mūsų organizaciją yra labai didelis, būtent: buvusi ilgametė SLA išdininė Nora Gugienė ir per daugelį metų buvęs SLA Įstatų Komisijos narys Dr. Antanas Montvidas. Priminęs jų nuopelnus ir pareiškęs apgailestavimą, jis paprašė visus Pild. Tarybos narius, jų šviesų prisiminimą pagerbti susikaupimu atsistojus.

2. Pagerbus N. Gugienę ir Dr. A. Montvidą P. P. Dargis paprašė SLA sekretorę atlikti Pild. Tarybos narių vardošaukį.

Atlikus vardošaukį paaiškėjo, kad visi Pild. Tarybos nariai gavo prezidento raštiskus kvietimus į suvažiavimą ir kad pirmoje sesijoje dalyvauja visi nariai ir sudaro kvorumą:

P. P. DARGIS, prezidentas
S. GEGUŽIS, viceprezidentas
B. PIVARONAS, sekretorė
E. MIKUŽIS, išdininė
Adv. S. BREDES, išdo globėjas
J. MILERIUTE, išdo globėja
Dr. S. BIEZIS, daktaras kvotėjas

3. Pateiktą Pild. Tarybos suvažiavimo dienotvarkę priėmė vienbalsiai tuo supratimu, kad suvažiavimo metu ją bus galima papildyti.

4. Sekretorė B. Pivaronas perskaito SLA Pild. Tarybos priešposeiminio suvažiavimo, 1966 m. liepos 9-10 d. protokolą.

E. Mikužis įnešus, dr. S. Biežiui parėmus, protokolą vienbalsiai priimtas taip, kaip surašytas ir paskelbtas "Tėvynėje" su prezidento ir sekretorės parašais.

5. Sekretorė B. Pivaronas perskaito SLA Pild. Tarybos poseiminio suvažiavimo 1966 m. liepos 14-16 d. protokolą.

J. Mileriutei įnešus, adv. S. Bredes parėmus, protokolą vienbalsiai priimtas taip, kaip surašytas ir paskelbtas "Tėvynėje" su prezidento ir sekretorės parašais.

6. Prez. P. P. Dargis pakvičia viceprez. S. Gegužį pirmininkauti posėdžiui, kad galėtų pateikti savo raportą.

SLA PREZIDENTO RAPORTAS

Prezidentas P. P. Dargis pateikė tokį raportą:
"Pasibaigus SLA 54-tam seimui ir poseimniam

Pild. Tarybos suvažiavimui, netrukus po to, turėjau vykti į SLA centrą į New Yorką, kur kartu su sekretore apsvaistėme ir išsprendėme visus mums Pild. Tarybos pavestus darbus. Prisilaikant Pild. Tarybos pavestimų ir nurodymų, peržiūrėjome visus kuopų įnešimus 54-tam seimui, seimo nutarimus ir pagal suteiktus mums įgaliojimus, padarėme atitinkamus patvarėjimus, kuriuos pateikiu šiam Pild. Tarybos suvažiavimui ratifikuoti.

Per šį laikotarpį, skaitant nuo praeito Pild. Tarybos suvažiavimo, teko atlikti eilę darbų ir įdėti į juos nemažai rupešnio, nes man, be prezidento darbu, tenka atlikti ir kitokių darbų, kurie neįeina į mano tiesioginę sritį.

Rugsėjo 17-18 dienomis teko vykti į Atlantic City, N. J., kur SLA poilsio name įvyko pirmas Vajaus Komisijos suvažiavimas. Jame be Vajaus Komisijos narių daryvavo SLA išdininė E. Mikužutė, adv. S. Bredes, centro tarnautojai, kurie dirba vajaus darbus ir kaip svečiai keletas SLA 5-tos apskrities veikėjų. Šiame suvažiavime buvo aptarta daug klausimų. Tarp kitko buvo apsvaistyta SLA istorijos paruošimo ir išleidimo klausimas, SLA Tautinės Fondacijos reikalai ir taisyklės, SLA specialaus mėnesio ir SLA specialaus vajaus klausimai.

Po to, spalio 1-3 dienomis vėl teko būti New York'e ir čia turėti svarbių pasitarimų su aktuariu finansinio atsiskaitymo, knygvedybos ir narių apdraudos paliudijimų klausimais. Šia proga teko dalyvauti SLA 5-tos apskrities surengtame Susivienijimo 80 metų sukakties minėjime, kur teko pasakyti pagrindinę kalbą. Turiau pastebėti, kad minėjimas praėjo labai sėkmingai.

Taip pat po minėjimo SLA centre buvo apkaltėti vajaus reikalai ir pasirengimai bei pasiruošimai naujam vajui.

PASTABOS SLA NARIŲ STOVIO REIKALU

SLA, kaip ir kitoms to pobūdžio organizacijoms, visada rupejoti ir rupi naujų narių gavimas. Juk visi žinome, kad kasmet tam tikras narių skaičius miršta, kiti atsiima savo pribrendusias taupomasias apdraudas, kiti nebeįsigailedami toliau mokėti savo mokesčių atsiima savo cash surrender, o kai kurie tenka lapuoti. Taigi, tam tikra dalis narių kas met nutrupa.

Kad padidintume naujų narių skaičių, kaip minėjau, man kartu su kitais Vajaus Komisijos nariais: viceprez. S. Gegužiu, sekret. B. Pivaronas ir daktaru kvotėju Dr. S. Biežiu prisėjo pasirūpinti ir praveisti net du susipratus vėjus: užpraėjais metais Kalėdinį vajų ir praėjais metais — SLA 80 metų sukakties vabaisos sustiprintą vajų, kurio metu pritaikėme išimtiną dviejų mėnesių mokesčių nuolaidą naujiems nariams. Be to, lapkričio mėnesį paskelbtam Susivienijimo mėnesiui, nes šį mėnesį įsisteigė mūsų Susivienijimas.

Abu specialūs vajai praėjo sėkmingai, nes mūsų broliškasis Susivienijimas gavo nemažai naujų narių. Nors rezultatai galėjo būti ir geresni, bet pasiektais laimėjimais turime džiaugtis, nes veik pusė naujų na-

rių yra mūsų jaunimas, o tas rodo, kad jie yra suinteresuoti Susivienijimu ir kad ateityje jis atsidsurs į gerų patriotų patyrusias rankas.

Dabar pradėjome naują vajų pavadindami jį "Lietuvybės išlaikymo Vajumi." Plačiau apie šį vajų, taisykles ir informacinę literatūrą kalbėsime, kada Vajaus Komisija išduos savo išsamų raportą.

SLA ISTORIJOS REIKALU

Poseiminis Pild. Tarybos suvažiavimas apsvaistė SLA Istorijos paruošimo ir išleidimo klausimą padarė tokį nutarimą: (Nutarimas Nr. 30). "Apsvaistė SLA 53 ir SLA 54 seimų pavidimus Pild. Tarybai, nutarė juos įgyvendinti ir SLA istorijos paruošimo ir išleidimo reikalu pavesta rūpintis prez. P. P. Dargiui ir sekr. B. Pivaronas."

Tuo reikalu liepos 25 d. New York'e turėjome pasitarimą su sekretore ir priėjome prie šio supratimo. SLA Istoriją turėtų būti parašyta ir išleista lietuvių kalboje, o priede turėtų būti santrauka anglų kalboje. Lietuvių kalba istorijos apimtis turėtų būti maž daug apie 400 puslapių, o anglų kalba apie 100 puslapių.

Taip pat tarėmės dėl parašymo SLA Istorijos su laikiniais SLA centro tarnautojais, nes jie yra susipažinę su visais reikalais, žino kur ir kokie dokumentai yra ir dažnai informuoja SLA kuopas ir apskritis apie SLA veiklą, pateikdami reikšmingus istorinius duomenis.

Koordinatoriaus pareigas tektų atlikti SLA prezidentui P. P. Dargiui, nes gali pasitaikinti nuomonų skirtumų, kuriuos, pasiremiant dokumentais, teks išlyginti. Šiam Pild. Tarybos suvažiavimui teks apsvaistyti planą ir išlaikyti samatą, kad būtų galima sudaryti apytikrį vaizdą, kiek kainuos SLA istorijos paruošimas ir išleidimas.

Svarbu, kad šis Pild. Tarybos suvažiavimas plačiai aptartų šį reikalą ir pasisakytų SLA istorijos išleidimo finansavimo, prenumeratos ir kitais klausimais.

SLA TAUTINĖS FONDACIJOS REIKALU

Praeitais SLA 54-tas seimas, kuris įvyko Clevelande, skyrė nemažai laiko ir ypatingos reikšmės SLA Tautinės Fondacijos reikalams.

SLA Tautinė Fondacija buvo įsteigta 1945 metais ir SLA 1946 m. 44-to seimo, įvykusio birželio 15 d. New Haven, Conn. patvirtinta, SLA Tautinės Fondacijos vardu pasiūliau praeitam seimui suaktyvinti veiklą ir turui pasidžiaugti, kad susilaukėme didelio priitarimo.

Praeitam seime, tarp kitko priminiau, jog apie Tautinės Fondacijos reikalingumą jau buvo kalbėta pačioje mūsų organizacijos pradžioje, nes 1888 metų SLA seime buvo skelbta: Sudėkime nepajudinamąjį skarbą (t. y. fondą), kuris kasdien augdams pasidarytų didelis ir turtingas ir kai reikės, kad galėtume lietuviųbei pagelbėti.

Per ilgus Susivienijimo gyvenimo metus, jo įstatuose ir pačioje organizacijos struktūroje buvo daug kas pakeista, bet pagrindiniai tikslai, "kad SLA yra gyvasties ir apdraudimo draugija, bet taip pat ir kul-

—: DAINORELIS :—

BERNELI JAUNASAI

Berneli jaunasai,
Ką sudumojai,
Kad vargo mergelę
Prisiviliojai?

Turtinų mergelių
Plonos drobėlės,
O vargo mergelių
Pilnos skrynėlės.

Turtinų mergelių
Vis pasamdyta,
O vargo mergelių
Pačių daryta.

Turtuolės mergelės
guli dejuoja,
O vargo mergelės
Dirba dainuoja.

Turtuolių dukrelės
Burnelę prausia,
O vargo mergelės
Prakaitą braukia.

Turtuolių dukrelės
Galvas šukuoja,
O vargo mergelės
Aselę šluoja.

Turtuolių dukrelės
Už stalo geria,
O vargo mergelės
Kamaroj mala.

turiniam lietuvių uždaviniam tarnaujanti organizacija", pasiliko iki šiol. Kaip minėjau, sėkmingesniais šių uždavinių vykdymu, buvo išreikštas jau 1888 m. pageidavimas, kad būtų įkurtas specialus skarbą (fondas) lietuviųbei pagelbėti. Šį seną lietuvių patriotų pageidavimą įgyvendino SLA 44-tas seimas, o praeitas seimas nutarė tą pageidavimą pagyventi ir sustiprinti.

Šiame suvažiavime mes svarstysime ir priimsime SLA Tautinės Fondacijos taisykles, kurios bus surašytos atskirai ir sudarys lyg ir Tautinės Fondacijos statutą. Jau dabar per spaudą, SLA kuopas ir apskritis mes turime skelbti, kad SLA Tautinė Fondacija remia lietuvių kultūrinę veiklą, prisidėdama prie Lietuvos laisvinimo kovų, ypatingai remia jaunimo veiklą, kad jis galėtų sustiprėti tautinėje dvasioje, kad galėtų pasireikšti intelektualinėje kuryboje ir atėjus laikui, užimti vadovaujančias vietas bei tuo pačiu darbštumu, (Bus daugiau)

BRONIUS KVIKLYS

(Musų Lietuva III Tomas)

SUDUVA

(Pabaiga)

SUDUVOS PADALIJIMAS

Suvalkų gubernija ne tik etnografiškai, bet ir ekonomine struktūra esanti artimesnė Lietuvai negu Lenkijai. Taigi ji Lietuvai ir priekirta, valdoma lygiai taip, kaip visa Lietuvos sritis. Vokiečiai turėjo paruošę planus Suduvai vokiečiais kolonizuoti, tačiau, praėjus karam, nebegalėjo jų įvykdyti ir turėjo Suduvą apieisti.

Kuriantis nepriklausomai Lietuvai, lietuviškos savivaldybės šiaurinėje Suduvos dalyje įsisteigė jau 1918 m.: jos dirbo našiai. Komunistų buvo ne daug ir jų veikla neveiksminga, pagrindinė. Vokiečių kariūnė valdžia netrukė steigti lietuvių savivaldybės. Saugumui patikrinti sudaryta milicija. 1919 m. sausio mėn. pradžioje pradėtas savanorių telkimas; apskrityse įsteigti savanorių telkimo punktai. Aktyvų karių telkimo labai aktyvus buvo karininkas V. Grigaliūnas - Glovackis. Jo geros organizacijos dėka Suduvoje buvo sutelkta apie 4,000 savanorių.

1919 m. vasario 13 d. bolševikų Pakovo divizionai vykdant didįjį Kauno srities puolimą, Suduvoje paskelbtas karo stovis. Vasario 9 paskirti Seimų, vasario 15 Marijampolės ir Vilkaviškio apskr. karo komendantai. Kovo mėn. paskirti pirmieji naujokai.

1920. VII. 12 sutartimi Maskvoje Sovietų Rusijai, buvusios Rusijos žemių paveldėtoja, pripažino Lietuvos rytines ir iš dalies pietines sienas, atitinkančias jos etnografinius reikalavimus. Pietuose jos buvo nustatytos iki tos vietos, kurioje susikirto Gardino ir Suvalkų gubernijų ribos. Tokiu būdu Indura, Kužnica, Sidra ir Štabinas turėjo likti Lietuvos - Lenkijos sutartimi.

Tačiau Santarvės valstybių atstovai, kurie visada palaikė ne teisias, bet stipresnio pusę, pietinės Lietuvos sienų klausimą išsprendė Lenkijos naudai, nepasvydami Lietuvos tautinių, etnografinių ir ekonominių interesus.

1919. XII. 8 maršalas Foch išvedė Lenkijos interesus sukaupus atitinkamą vadinamą maršalo Focho liniją. Ji pra-

sidėjo į pietus nuo Vištyčio ežero, prie Bakiškių kaimo prie Rytų Prusijos sienos, šioje šiaurėje palikdama Vižainį Lenkijos, Liubavą Lietuvos pusėje, toliau į šiaurę nuo Punsko palikdama jį lenkamams, šiauriniu Galadusio ežero krantu, į rytus nuo Beržininko, palikdama jį lenkamams, iki Seinos upės, toliau tos upės tekme, Igorkos upe iki jos įtakos į Nemuną. Tokiu būdu Lenkijos pusėje turėjo likti ne tik Augustavo, Suvalkų apskr. bet ir Seinų apskrities rytinė dalis.

Focho linija negalėjo patenkinti lietuvių, kurie visomis išgalėmis diplomatiniais keliu protestavo. Tačiau, kaip pa-prastai, buna, silpnųjų teisė nebuvo išklaupta. Jaunutė Lietuva ryžosi savo žemes apginti ginklu ir 1920. VII. 19 užėmė Seinus, VII. 30 Suvalkus, VIII. 8 Augustavą, VIII. 220 sustojo Grabavos - Augustavo - Lipsko ribose.

Lenkų kariuomenė, sudavusi bolševikams stiprų smūgį, galėjo perimti didesnes karines pajėgas ir prie lietuvių frontui sustiprinti. VIII. 30 jie užėmė Suvalkus, kiek vėliau Seinus. Lietuvių sargybos pasitraukė iš Lipsko - Augustavo ribos. Tačiau, sutelkę didesnes karines pajėgas, IX. 2 užėmė Lipską ir Štabiną. Tą pačią dieną atėmė Seinus, Krasnapolį ir nužygiavo Augustavo link.

IX. 5 lenkai pradėjo vėl pul-ti ir IX. 7-9 užėmė Gibus, Krasnapolį, Kietininką, IX. 10 Seinus ir priėjo Focho liniją.

Pilsudskio įsakymas Lenkijos gen. štabo viršininkas Rozwadowski pateikė puolimo planą. Jo vykdymui buvo sutelktos tokios ginkluotos pajėgos: 33 pėstininkų batalionai, 39 raitelių eskadronai, 33 artilerijos baterijos, 375 kulkosvaidžiai.

Lietuva šiame fronto ruože teisingai išstatyti 17 pėstininkų batalionų, 3 raitelių eskadronus, 6 artilerijos baterijas ir 144 kulkosvaidžius. Sunkios kovos vyko Augustavo miškų, Seinų, Žagarių, Gibų, Beržininko ir kt. vietovių srityje. Lietuviai parodė daug drąsos. Ypač narsiai kovojo 8 pėstininkų pulkas, iš kurio beliko 400 vyrų. Taip pat narsiai kovojo 2 pėstininkų pulkas ir kiti daliniai.

Tačiau kuklios lietuvių pajėgos negalėjo atsilaukioti prieš kelis kartus gausesnius, sąjungininkų stipriai remiamus ir geriau ginkluotus lenkus. Lenkų nelaisvėn pateko 40 karininkų, 2,000 kareivių, 12 patrankų ir daug kitų ginklų.

Po šio karinio pralaimėjimo Lietuvai buvo primesta nauja demarkacijos (administracijos) linija, atskyrusi nuo jos pietinę Suduvą. 1920-1939 m. Lenkijos administracija okupuotų lietuvių atžvalgų buvo labai kietą. Lenkinimo akcijai lietuviškuose kaimuose, parapijose bei valstijose buvo sustiprinta, lietuviškos mokyklos ir draugijos, lietuvių veikėjai bei kultūrininkai buvo persekiojami, kalinami, tremiami.

Suduva II pasaulinio karo ugnyje

Dar karo išvakarėse Suduva tapo rusų ir vokiečių nesėviari imperialistinių sanderių objektu. 1939. IX. 28 sutartimi ir jos priedais (slaptais protokolais) Lietuva atiduota sovietų įtakos sferai, tačiau Lietuvai priklausanti Suduvos dalis palikta hitlerinės Vokietijos įtakos sferoje. Tik kiek vėliau Maskva atpiko šiaurinę Suduvą, sumokėdama 7,5 mil. dolerių ir teikdama kitokią paramą.

Pirmoji "interesus linija" paliko Lenkijos valdytą Pietų Suduvos Rusijai, tačiau antra linija šią teritoriją, dabar Suvalkų trikampį vadinamą, priskyrė Vokietijai. X. 4 Melrunuose susitkę rusų-vokiečių kariniai atstovai aptarė susidariusią būklę. X. 5 rusai pradėjo trauktis, o vokiečiai žygiuoti į Lenkijos valdytą Suvalkų sritį. X. 7 visa ši teritorija jau buvo vokiečių rankose.

1939-1944 m. vokiečiai pradėjo pietų Suduvą germanizuoti ir kolonizuoti. Lietuvių tautybės gyventojų teisės nebuvo respektuojamos. Liet. mokyklos ir organizacijos neleidžiamos. Net Suvalkų trikampio lietuviai buvo perkeltami į Lietuvą. Šioje žemėje turėjo būti įkurdinta daugiau vokiečių ukininkų, kurie sudarytų užtvanką slavizmui. Suvalkų trikampio lietuviai turėjo išnykti "natūraliai," kaip buvo įvykdyta Prusijoje.

Po II pasaulinio karo pietų

Suduva vėl atiduota Lenkijai, kuri ją priskyrė Balstogės vaivadijai. Tačiau slausas ruožas kairėje Nemuno pusėje (rytinėje Augustavo aps. dalyje) priskirta sovietinei Gudijai.

1945-1952 m. šiaurinėje Suduvos dalyje aktyviai reikšėsi lietuvių rezistencinis judėjimas, nukreiptas prieš sovietinius pareigūnus, miliciją, net jų ginkluotas pajėgas, ligą laiką paralyžavęs okupantų administracijos aparatą. 1945. VIII. 25 Suduvos krašto partizanų dalinių atstovų suvažiavimas centralizavo visą partizanų veiklą, įkurdamas "Taurų" apygardą. 1946 m. sujungtos Suduvos ir Dūkijos apygardos. Geriausiai veikusi "Taurų" apygarda su kariniu štabu ir politiniu skyriumi.

Apygardos teritoriją padalyta į 4 rinktines, šios į kuopas, burjus, skyrius. Suduvos partizanams pavyko užmegti ryšius su lietuvišiais išėivais laisvuose Vakarų kraštuose ir nusiųsti ten savo atstovus; jų tarpe ypač minėtinas J. Daurmantas - Lukša. Partizanų veikla buvo stipri ir efektyvi; daugeliu atvejų jie buvo užėmę ir kurį laiką kontroliavę visą eilę svarbių Suduvos punktų. Jų veikla išsėkė tik apie 1950-52 m., baigus Suduvos žemės kolektyvizaciją. Nelygioje ir beviltiškoje kovoje, vienai vienai kovodami, budami visų aplieiti, jie parodė didelių herojiškumo pavyzdžių, vargu kada buvusius Lietuvos istorijoje.

Antros bolševikų okupacijos metu, Suduvos ribose yra

Kauno, Sakių, Vilkaviškio, Alytaus, Prienų, Marijampolės ir Lazdijų rajonai.

LIETUVIŲ KALBOS RIBA

Suduvoj (1920 m. duomenimis) galėtų būti šitaip vadinama: ji prasidėtų apie 4 km į pietus nuo Vižainio, toliau eitytų pietiniu Vižainio ežero krantu, vieškeliu iki Šeimento ežero šiaurinės dalies, iš čia tiesiai į rytus iki Kalvarijos-Suvalkų plento; toliau plentu į pietus iki Andrejavo. Nuo čia į pietryčius aplenkiant Zervynų kaimą, į Lazdijų-Glpiškės plentą. Šiuo plentu į rytus iki Seinų-Bokšio ežero; Bokšio ežero rytine puse iki Seinos upės; toliau Seinos upe, aplenkiant Karoliną (Pakrauską) iš rytų iki Bakišo ežero pietinio kranto, aplenkiant Gibus iš pietų, Zelvos ežero pietine puse ir Maros upeliu iki Varviškės. Kiek žinoma iš šiuo metu kalbinių duomenų yra ne per daug pakitę.

Dabartinė Lietuvos-Lenkijos administracijos (Foch) linija buvo pravesta ne remiantis kalbiniais duomenimis, bet lenkų dvarininkų inspirovota, tikslu apsaugoti savo dvarus. Lietuvos-Lenkijos siena atėityje turėtų būti nustatyta imant dėmesin ne tik karinę jėgą ir net ne vien kalbinės ribos duomenis: daugiau reikės mės turėtų būti skirta istoriniam, etnografiniam ir geografiniam faktams. Lietuvos interesus geriausiai atitiktų 1920 m. Lietuvos-Sov. Rusijos sutartimi nustatyta siena.

(Pabaiga)